

Nicolae PRELIPCEANU

Birlic la UNITER

A venit Birlic la UNITER, într-o seară de ianuarie cam geroasă. Și nu singur, ci împreună cu o seamă de foști colegi mai tineri, azi nici ei niște copilandri: Radu Beligan, Ion Lucian, Carmen Stănescu, Draga Olteanu-Matei, Stela Popescu, Iurie Darie. Și nici aceștia de capul lor, ci într-un film documentar realizat de Carmen Olaru la TVR Iași. Filmul se intitulează, cam lipsit de imaginație, *Măria Sa, Birlic*. Mă rog, calitatea absolut uimitoare a prestațiilor marelui actor îl îndreptățește să primească titlul, dar originalitatea, tot absolută, a aparițiilor sale în teatru și film l-ar fi recomandat pentru ceva mai neașteptat. Pentru că, bine observa cineva dintre cei întrebați despre cum era Birlic: uneori actorii, partenerii săi, rămăneau, pe scenă, cu gura căscată, urmărind, aproape ca niște spectatori, ce face magicianul. Na, că am scăpat și eu un prefabricat, numai să fie singurul, ceea ce nu prea îmi vine să cred.

Festivitatea de la UNITER, de fapt din restaurantul care ocupă de câțiva timp parterul clădirii unde au stat Nicu Ceaușescu și sora sa, a fost prilejuită de împlinirea a 105 ani de la nașterea acestui actor de geniu, așa cum nu s-au sfiit să-i spună, și încă de mai multe ori pe parcursul filmului, colegii săi, azi mai bătrâni decât era el când a plecat definitiv de pe scenă. În introducerea evenimentului, căci reuniunea a avut caracteristicile unui eveniment, Ion Caramitru, infatigabilul președinte al asociației oamenilor de teatru și, mai recent, director general al TNB, l-a comparat pe Grigore Vasiliu Birlic cu Louis de Funès, avansând chiar ideea că al nostru e mai bun, ca să parafrazez o afirmație dintr-un banc cu rusoaice de la Politbiuro.

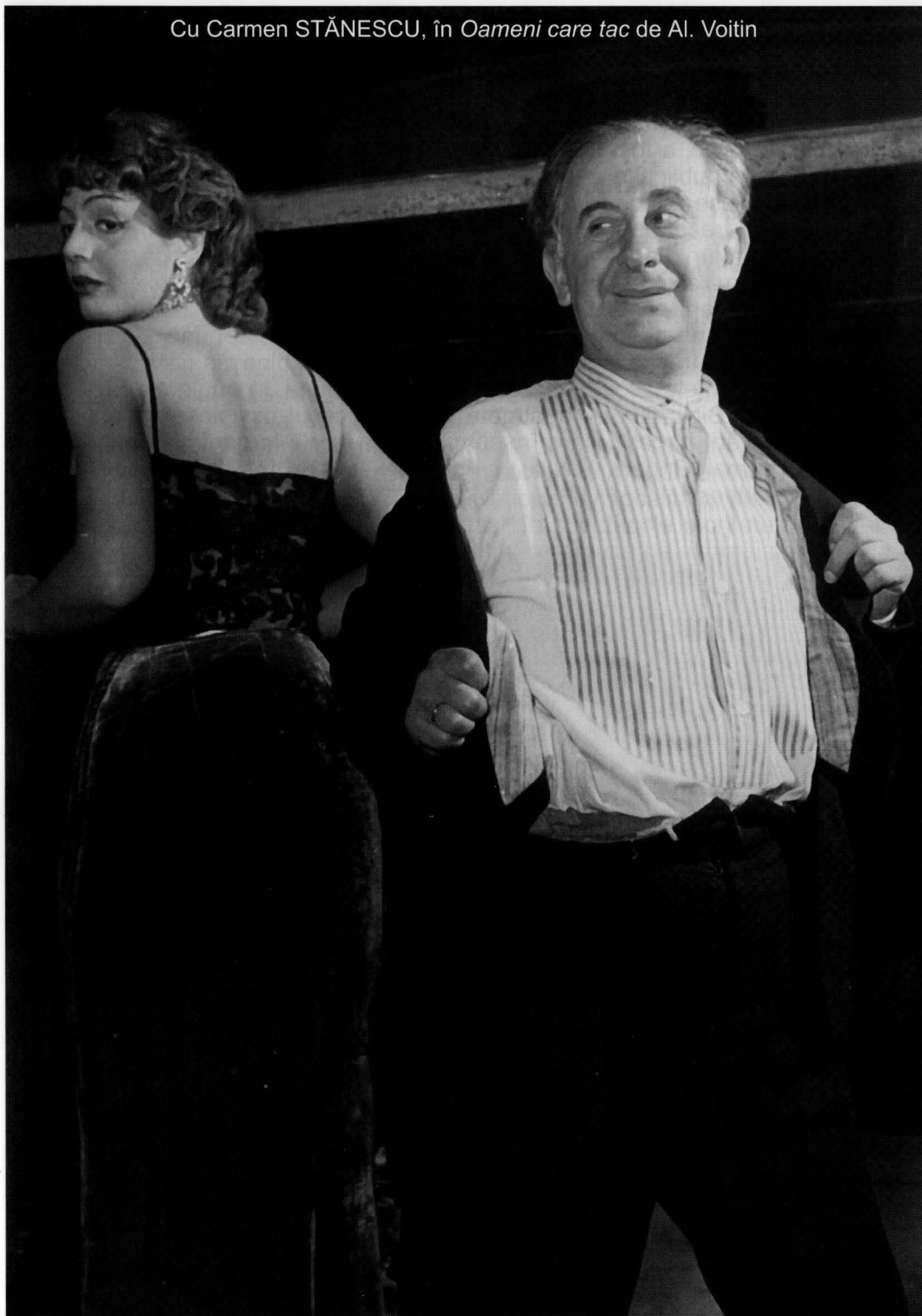
Cred că dna Carmen Olaru a ales bine scenele din spectacole și filme care-l conțin pe marele actor, culminând cu aceea din *Două Iozuri* (*sic!*: Caragiale i-a dat titlul *Două Iozuri*, căci așa i se spunea pe vremea lui biletului de loterie), când Lefter Popescu, umilul funcționar terorizat de un șef sever apare cu cele două bilete, câștigătoare în opinia sa, și face tot felul de giumbușlucuri pe jos, pe sub masă, până ajunge cu ele tocmai pe candelabru, de unde îl privește triumfător pe speriatul – de data asta –, său șef, poreclit „Turbatul”, iar Turbatul e stupefiat, neînțelegând nimic.

Și filmul și festivitatea au beneficiat de prezența unui vlăstar, ca să zicem așa, din spița familiei, un strănepot al genialului actor (curat molipsire, Coane Fănică!), nepotul surorii mai mici a acestuia, tânărul Alexandru Șerban, care mai purta un ac de cravată provenit din moștenirea lui Birlic. Nu știam, acum mai bine de 10 ani, când l-am întâlnit prima oară pe tânărul de la Freedom House, că este urmașul, fie și lateral, al lui Grigore Vasiliu-Birlic!

L-am putut vedea pe Birlic în rolul lui Jupân Canciano din *Bădăranii* lui Goldoni, al lui Crăcănel din *D'ale Carnavalului*, în Coana Efimița din *Conul Leonida față cu reacțiunea*, în Costăchel Gudurău din filmul *Telegrame* după Caragiale, în Spirache Necșulescu din *Titanic vals* de Tudor Mușatescu, într-o mulțime de înfățișări în care actorul era mereu altul, fiind mereu el însuși, cu aceeași privire de câine bățut, cum a observat maestrul Radu Beligan, cu care a dat gata o lume întregă și ar mai putea să o dea gata și pe cealaltă, care însă nu l-a văzut.

Proiecția filmului, care rula deja pe TVR 3 de câteva minute când a început și la UNITER, a mai fost prefațată de un discurs al directorului TVR Iași, dl. Vasile Arhire, care a recomandat-o pe regizoarea Carmen Olaru ca pe una dintre

Cu Carmen STĂNESCU, în *Oameni care tac* de Al. Voitin

creatoarele demne de luat în seamă ale acestei instituții, iar, la rândul ei, dna Carmen Olaru s-a prezentat cu modestie, argumentând, pe bună dreptate, că filmul va vorbi. Și filmul a vorbit, într-adevăr, atât de elocvent, încât nu s-a auzit nici păs de pe scaunele spectatorilor, mulți dintre ei vedete ale scenei românești de azi.

O figură legendară a teatrului românesc, acest clown și mai mult decât clown, Grigore Vasiliu-Birlic, a fost în felul acesta, foarte potrivit, reamintit publicului, nu la UNITER, unde publicul era unul specializat, ci la TVR 3, unde l-au putut vedea și cei care nu aflaseră încă (or fi existând asemenea oameni mai puțin fericiți) de existența într-un trecut nu tocmai îndepărtat a acestui mare actor care a jucat nu mai puțin de 13 roluri din Caragiale, astfel încât ai adesea impresia că, peste timp, marele dramaturg a scris pentru el, Grigore Vasiliu-Birlic, mai tot teatrul său. E drept, Birlic avea șapte ani când Caragiale s-a dus într-o lume mai bună (nu, nu în Germania, ci într-una despre care se zice că e chiar și mai bună), iar la vârsta aceea nimănui nu-i trecea prin cap ce o să devină. Mai bine zis *CINE*.

Birlic nu e numele acestui mare actor. El se numea, la origine, doar Grigore Vasiliu, particula Birlic fiindu-i adăugată după succesul din piesa cu acest titlu. „Birlic“ e un cuvânt turcesc, care înseamnă as, asul de la cărți. Ei bine, Birlic al nostru, fost numai Grigore Vasiliu, e într-adevăr *asul, de treflă, luați seama, al teatrului românesc.*

Cu Mircea ALBULESCU și Vasilica TASTAMAN

